

Okul Çocuklar?na Yönelik Yaralanma Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okul Çocuklar?na Yönelik Yaralanma Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27499>

Özet

Okul Çocuklarına Yönelik Yaralanma Tutum Ölçeği (OÇYYTÖ), okul çağındaki çocukların yaralanmalara yönelik tutumları, algıları ve inançları ölçmek amacıyla uyarlanmış psikometrik bir araçtır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Koca ve Uysal-Toraman (2019) tarafından yapılmıştır. Orijinal olarak İngilizce olan ölçek, titiz bir çeviri-geri çeviri sürecinden geçirilerek dilsel geçerliliği sağlanmıştır.

Ölçek, yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Nihai hali 15 maddeden ve 6'lı Likert tipi derecelendirmeden oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçek; **Kayıp İlganlık/Ciddiyet**, **Kader** ve **Önlenbilirlik** olmak üzere üç alt boyutta toplanmıştır. Güvenirlik analizleri, alt boyutların yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Okul çocukları, yaralanma tutumu, psikometri, geçerlik, güvenilirlik, faktör analizi, Açıklayıcı Faktör Analizi, adaptasyon, okul kazaları.

Yazarlar

Bennur KOCA, Aysun Uysal-Toraman.

[quads id=5]

Amaç

Ölçeğin temel amacı, 8-12 yaş grubu ilköğretim çağındaki çocukların yaralanma, kaza ve risklere karşı geliştirdikleri bilişsel ve duygusal tutumları güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Çocukların yaralanma algılarını belirlemek, riskli davranışları anlamak ve bu davranışları önlemeye yönelik eğitim stratejileri geliştirmek için hayati önem taşımaktadır.

Türkçe uyarlama çalışması, özgün ölçeğin kültürel bağlama uygunluğunu ve psikometrik özelliklerini test ederek, Türkiye'deki okul popülasyonunda yaralanma önleme çalışmaları için bilimsel bir katkı sağlamayı hedeflemiştir.

Yapı

Okul Çocuklarına Yönelik Yaralanma Tutum Ölçeği, çocukların yaralanmalarının nedenleri ve sonuçları hakkındaki inançlarını yansıtan üç temel alt boyuttan oluşan çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu boyutlar, çocukların kaza ve yaralanmalar üzerindeki kontrol algılarını ve

sonuçlar?n ciddiyetini de?erlendirir.

Ölçe?in alt boyutlar? ?unlard?:

K?r?lganlı?k/Ciddiyet: Çocuklar?n yaralanma olasılı??n? (k?r?lganlı?k) ve bu yaralanmalar?n potansiyel sonuçlar?n?n a??rlı??n? (ciddiyet) nas?l algıladı??n? ölçer. Yapılan faktör analizi sonucunda bu iki kavram tek bir alt boyutta birle?mi?tir.

Kader: Yaralanmalar?n kaç?n?lmaz, d??sal güçler veya ?ans eseri meydana gelen, ki?isel kontrolün ötesindeki olaylar oldu?u inanc?n? de?erlendirir.

Önlenebilirlik: Çocuklar?n yaralanmalar?n ki?isel önlemler ve güvenli davran??lar yoluyla engellenebilece?i yönündeki inanç düzeylerini ölçer.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, dil geçerli?i, kapsam geçerli?i ve yap? geçerli?i olmak üzere kapsamlı bir ?ekilde incelenmi?tir.

Dil Geçerli?i: Geçerlik süreci, çeviri-geri çeviri yönteminden yararlanılarak titizlikle yürütülmü?tür. Ölçek, hem ?ngilizce ve Türkçe bilen uzmanlar hem de dil bilimciler taraf?ndan ba??ms?z olarak çevrilmi? ve özgün formu ile kar??la?tırılmı?tır. Maddelerin anlaşılabilirli??n? test etmek amacıyla 8-12 ya? grubundaki 30 ö?renci ile pilot uygulama yapılmı? ve dilsel e?de?erlik sa?lanmı?tır.

Kapsam Geçerli?i: Kapsam geçerli?i, Halk Sa?lı??, Çocuk Sa?lı?? ve Hastalıklar? Anabilim Dal? ö?retim üyeleri, ilkö?retim ö?retmenleri ve psikologlar dahil olmak üzere, çocukluk döneminde kaza ve yaralanma konusunda çal??an sekiz uzman?n görüşleri alınarak sa?lanmı?tır. Madde baz?nda Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI) ba?langıçta .625 - 1.00 aralığı?nda hesaplanmı?tır. Uzman görüşleri do?rultusunda revize edilen maddeler sonrası, tüm maddeler için KGI de?eri **1.00** olarak belirlenerek kapsam geçerli?i mükemmel düzeyde sa?lanmı?tır.

Yap? Geçerli?i: Yap? geçerli?ini belirlemek amacıyla Aç?mlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmı?tır. DFA uyum indeksleri, modelin veriye yüksek düzeyde uyum sa?ladığı?n? göstermi?tir: $\chi^2/df = 1.98$; RMSEA = .051; AGFI = .94; GFI = .94; CFI = .98 ve SRMR = .050. Bu de?erler, üç faktörlü yap?n?n kabul edilebilir düzeyde oldu?unu teyit etmektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri madde-toplam puan korelasyonlar? ve Cronbach Alfa katsayılar? ile de?erlendirilmi?tir. Analizlerin ba?langıç?nda, baz? maddeler (2, 16, 19 ve 13. maddeler) alt boyut toplam puanlar? ile negatif veya düşük pozitif korelasyon gösterdi?i için testten ç?karılmı?tır.

Maddelerin ç?karılması? sonrasında alt boyutlar için güvenilirlik analizleri yeniden yapılmı? ve iç

tutarlılık katsayılarında önemli iyileşmeler gözlenmiştir. Yeniden hesaplanan Cronbach Alfa (α) değerleri, ölçeğin alt boyutlarının güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır:

Kader Alt Boyutu: $\alpha = .92$

Ciddiyet Alt Boyutu: $\alpha = .71$

Karşılganlık Alt Boyutu: $\alpha = .80$

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla yapılan faktör analizlerinde, örneklem yeterliliği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri **.90** ve Barlett testi sonucu ($\chi^2 = 2199.918$, $p = .001$) yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur. AFA, özdeğeri 1'in üzerinde olan üç faktörlü bir yapıyı ortaya çıkarmıştır.

Faktör analizi sonuçlarına göre ölçek, orijinal yapılarından farklı olarak yeniden gruplanmıştır. Özellikle "ciddiyet" alt boyutuna ait 3, 11 ve 14. maddeler "karşılganlık" boyutu altında toplanmış ve bu yeni alt boyut "**Karşılganlık/Ciddiyet**" olarak adlandırılmıştır. Bu yeniden düzenleme sonucunda ölçek, 15 maddeden oluşan son halini almıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilen nihai 15 maddelik yapının faktör yükleri kabul edilebilir düzeydedir. Karşılganlık/Ciddiyet alt boyutuna ait maddelerin faktör yükleri .76 ile .82 arasında, Kader alt boyutuna ait maddelerin faktör yükleri .54 ile .70 arasında, Önlenebilirlik alt boyutuna ait maddelerin faktör yükleri ise .51 ile .66 arasında değişmektedir. Maddelere ait R^2 değerleri .26 ile .67 aralığında saptanmıştır.

Araç

Test Tipi: Uyarılama

Format: Ölçek 15 maddeden oluşmaktadır ve 6'lı derecelendirme (Likert tipi) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Maddeler üç alt boyutta toplanmıştır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Okul Çocukları

Yaş Grubu: 8-12 yaş grubu

Popülasyon Detayları: İlköğretim çağındaki öğrenciler.

Test Metodolojisi: 6'lı derecelendirme (Örneğin: Kesinlikle Katılmıyorum'dan Kesinlikle Katılıyorum'a kadar uzanan Likert tipi ölçek).

Anahtar Kelimeler

Yaralanma, tutum, korkulu, ciddiyet, kader inancı, önlenbilirlik, psikometrik özellikler, okul güvenliği, uyarılma çabaları.

[quads id=5]

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Bennur KOCA

Yazar ORCID Tanımlaması: Veri Yok

Bağlantı Kurum E-posta Adresleri: kocabennur78@gmail.com

Yazma Adresi: Veri Yok

İzinler, Ücret ve Test Yeri

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2019 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı ve izinleri hakkında sorumlu yazar Bennur KOCA ile e-posta aracılığıyla iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF formu aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: okul-cocuklarina-yonelik-yaralanma-tutum-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Koca, B., ve Uysal-Toraman A. (2019). Okul Çocuklarına Yönelik Yaralanma Tutum Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 57-66. (Makale Linki: deuhyoedergi.org)

[quads id=5]

Okul Çocuklarına Yönelik Yaralanma Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Kaynak içerikte ölçeğin 15 maddelik son hali açıkça listelenmemiştir. Ancak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ölçekte kalan madde sayısı 15 olarak belirtilmiştir.

Geçerlik ve güvenirlik analizleri sırasında çıkarılan maddeler ve nihai alt boyut dağınıkları şöyledir:

Çıkarılan Maddeler (Güvenirlik analizi sonucu): Madde 2, Madde 16, Madde 19, Madde 13.

Nihai Kırıklık/Ciddiyet Alt Boyutu Maddeleri: 3, 5, 11, 12, 14, 18.

Nihai Kader Alt Boyutu Maddeleri: 1, 4, 6, 7, 10.

Nihai Önlenebilirlik Alt Boyutu Maddeleri: 8, 9, 15, 17.

ARABPSYCHOLOGY.COM